

- لیل اسلیقه دار ● جویشگر تعلیم و تربیت
- کارشناس آموزش و پرورش ● نرگس نعمت زاده قهرود

برای آموزش نیایید!

اهمیت آموزش هیبریدی در ارتقای حرفه‌ای معلمان

اشاره

در مدرسه، به مثابه سازمان یادگیرنده، لازم است زمینه‌های آموزشی و ارتقای توانایی‌ها برای تمام ذی‌نفعان فراهم باشد. به این منظور، نیاز است معلمان نیز در کنار دانش‌آموزان در معرض یادگیری‌های مداوم قرار گیرند. در عین حال، این ایده که مخاطبان بتوانند بدون حضور در جلسه از آموزش بهره‌مند شوند، نیازمند استفاده از زمینه‌ها و چگونگی اجرای آموزش در قالب‌هایی بر اثر و جذاب است، به شکلی که بتوانیم اطمینان داشته باشیم مخاطبان حتماً موارد را دنبال می‌کنند و اثرگذاری محتوا تا حد امکان بالاست. مدرسه هیبریدی با ویژگی‌های خاص خود ظرفیت‌های گوناگونی را برای توسعه دانش و مهارت مخاطبان فراهم می‌آورد. نوشته پیش رو به نقش مدرسه هیبریدی در آموزش معلمان اختصاص دارد.

کلیدواژه‌ها: طراحی آموزشی، یاددهی یادگیری، مدرسه هیبریدی، آموزش معلمان

آموزش هیبریدی معلمان

از جمله وظایف نظام آموزشی، به مثابه سازمان یادگیرنده، ایجاد زمینه‌هایی است که معلمان بتوانند آموزش ببینند و مهارت‌های خود را ارتقا دهند. بنابراین، بخشی از مدرسه هیبریدی، پرداختن به موضوع آموزش معلمان است. هر چند در مدرسه هیبریدی تلاش و نگاه برنامه‌ریزان بر یادگیری دانش‌آموزان متمرکز است، اما این الگو می‌تواند برای دیگر ذی‌نفعان نیز شرایط یادگیری و ارتقای هیبریدی را فراهم آورد. در ادامه به نمونه‌هایی از آموزش در مدرسه هیبریدی معلمان توجه کنید.

مربیگری
(کوچینگ) برای
معلمان و والدین
ضمن بهره‌مندی
از ارتباط حضوری
و غیر حضوری، با
سهولت و سرعت
بیشتری قابلیت
اجرا دارد

جزوه‌های صوتی

یکی از زمینه‌های آموزشی معلمان، بهره‌مندی از تجربه‌های آموزشی و تربیتی است. اغلب افراد تمایل بسیاری دارند که به جای نوشتن، درباره آنچه به دست آورده‌اند صحبت کنند. بنابراین، امکان تهیه جزوه‌های تجربه‌محور فراهم می‌شود. در این حالت، افراد به‌عنوان معلم یا کارشناس تربیت از آنچه به دست آورده‌اند، سخن می‌گویند. این وب‌آواها در اختیار مخاطبان قرار می‌گیرند تا به‌عنوان یک تجربه، چراغ راهی برای دیگری باشند. جزوه‌های صوتی تجربه‌های مربیگری، تجربه‌های کلاس‌داری و نمونه‌هایی از این دست هستند.

ویدئوهای آموزشی

یک تجربه مدرسه‌ای: از یک درد دل شروع شد!

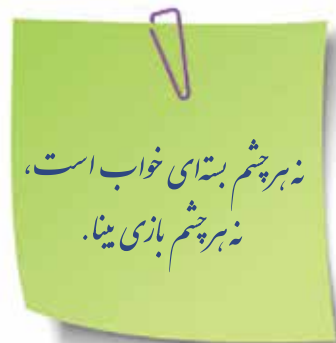
اواسط سال تحصیلی بود و من خسته از کلاس بیرون آمدم. اتفاقاً تعدادی از والدین برای طرح شکایتی به مدرسه آمده بودند. شکایت آن‌ها به کلاس من ارتباط نداشت، اما از آنجا که فرزندان آن‌ها در کلاس من هم بودند، با دیدن من تمایل نشان دادند که صحبت کنند و از اوضاع فرزندانشان بپرسند. من هم بدون اینکه قصد قبلی داشته باشم، درباره اتفاقی که همان روز در کلاس روی داده بود صحبت کردم و گفتم که چطور به رفتار بچه‌ها واکنش نشان داده‌ام و به نوعی فشار و ناراحتی و در نهایت رفتارم را با آن‌ها به اشتراک گذاشتم. برایم جالب بود که این کار باعث شد حس همدلی و همسویی بیشتری بین آن‌ها و مدرسه به وجود آید. آن‌ها اعلام کردند که چطور بدون در نظر گرفتن شرایط مدرسه و کلاس‌ها، قصد داشتند درباره برخی موارد شکایت کنند و حالا به نظرشان می‌رسد بهتر است به جای این کار آستین بالا بزنند و رفتار و اقدام تربیتی خودشان را تغییر دهند تا نتیجه را در رفتار فرزندشان ببینند. همین‌جا بود که به نظرم رسید چقدر خوب است معلمان بتوانند جزوه‌هایی صوتی را آماده کنند که از طریق آن تجربه‌های خود را هم با همکاران و هم با والدین در میان بگذارند.

تجربه یک معلم: غصه سر آمد!

بعد از چند سال کرونا و تغییر شیوه‌های آموزش و یادگیری، مجبور شدم به خاطر کم‌کردن ساعت آموزشی و حضورم در مدرسه، کار معاونت را کنار بگذارم و سراغ تدریس بروم. کتاب‌ها تغییر کرده‌اند و بدیهی است با آموخته‌های دانشگاهی من که تقریباً هشت سال پیش کارشناسی ارشد در رشته تدریس را تمام کردم، فاصله زیادی دارد. وقتی هم برای گرفتن ابلاغ اقدام کردم، به من اطلاع دادند برای این منظور نیاز است حتماً دوره‌های آموزشی را در زمینه روش‌ها و محتوای جدید کتاب درسی سپری کنم. خیلی برایم سخت بود که چطور با هدف کاهش زمان حضورم در خارج از منزل، که به دلیل بیماری‌های اخیر توانم را کم کرده بود، مجبورم دوره‌های متعددی را شرکت کنم. وقتی متوجه شدم می‌توانم از میان برنامه‌های آموزشی مواردی را انتخاب کنم که به شکل‌های حضوری، برخط و نابرخط ارائه می‌شوند، بسیار خوش حال شدم. این حجم از تنوع در ارائه آموزش، مرا صددرصد همراه کرد.

آموزش پیامکی

گاهی یک جمله یا عبارت، می‌تواند دنیایی از آموزش را با خود به همراه داشته باشد. استفاده از ظرفیت آموزش‌های کوتاه در میانه آموزش‌های هیبریدی نقش مهمی دارد. پیام متنی یا تصویری کوتاه که شبیه یک درخش (فلش) یا پرتاب نور در زمان کم عمل می‌کند، ماندگاری بالایی دارد و با ذائقه یادگیری و پرسرعت اکنون تطابق بسیاری می‌یابد.

در باب مهارت‌های مدیریت کلاس درس

یک داستان زندگی: روایت یک معلم برای معلمان

سال‌های اول کارم تصور می‌کردم جوانی و فاصله سنی کم من با دانش‌آموزانم رمز ارتباط و محبت بین ماست. آن سال‌ها همکاری داشتم که با هم هم‌پایه و هم‌رشته بودیم و ایشان تقریباً در آخرین سال‌های کاری‌اش بود. ساعت‌های تفریح دور من معمولاً پراز دانش‌آموز بود؛ چیزی که درباره‌ی ایشان کمتر رخ می‌داد. این حجم از محبوبیت به من اعتماد به نفس کاذب داده بود.

چند سال بعد، در جلسه‌ی گرامیداشت بازنشستگی همکاران، متوجه شدم بین محبوبیت و مقبولیت تفاوت‌هایی وجود دارند و لزوماً همه چیز به سن و سال مربوط نیست و تجربه و پختگی اهمیت بسیاری دارد. در این جلسه، دانش‌آموزان قدیم همکاران حضور داشتند و هر کدام درباره‌ی تأثیرات عمیقی که ایشان در زندگی‌شان داشت سخن می‌گفتند؛ تا جایی که برخی رشته‌ی دانشگاهی و تحصیل و گاه رضایت شغلی و زندگی‌شان را از او می‌دانستند. من با این اتفاق تصمیم گرفتم خودم را از نگاه صرف به محبوبیت بیرون بیاورم و بیشتر به دنبال تقویت مهارت‌ها و حرفه‌گری معلمی باشم. اکنون در بیست و پنج سالگی معلمی هستم و می‌دانم جوان‌ترها هم به من نگاه می‌کنند. حالا با یقین و اطمینان می‌گویم که سن و سال تنها گزاره‌ی تأثیرگذار در حرفه‌ی معلمی نیست، اگر معلم یادگیرنده و مشتاق باشد.

انتظار هدایتگری نیاز است. مربی می‌تواند پس از ایجاد ارتباط با مخاطب و تعیین و تشخیص مسئله، ضمن ارتباط حضوری یا مجازی و با طرح سؤالاتی هدفمند و نیز هدایتگرانه، در کنار مخاطب قرار گیرد تا گام به گام تا حد حل مسئله یا بهبود شرایط حرکت کند. در این شرایط لزوماً کوچ یا مربی مشاور نیست، بلکه راهنمایی است که با قصد تقویت توانایی و مهارت مخاطب به او کمک می‌کند مسئله را حل کند تا او بتواند با موفقیت به راه خود ادامه دهد.

منابع

در زمینه منابع بیشتری در این باره، معرفی شده‌اند.

ویدئوهایی آموزشی از کلاس درس می‌توانند جنبه‌های کاربردی بسیاری برای معلمان داشته باشند. معلمی که ویدئویی آموزشی از ارائه‌ی خود در کلاس تهیه می‌کند، می‌تواند خودارزشیابی را بر مبنای همین فیلم انجام دهد. به این منظور، تکمیل برگه‌ای (فرمی) از ارزشیابی آموزشی یا تربیتی بر اساس این ویدئو راهگشاست. همچنین، اشتراک‌گذاری ویدئو با دیگر معلمان، زمینه‌ی لازم را برای ارتقای مهارتی فراهم می‌آورد؛ به این شکل که معلمان بتوانند با تماشای ویدئو به سؤالاتی حرفه‌ای پاسخ دهند. برای مثال، نقاط برتری و قوت آن را بیان کنند، زمینه‌های چالشی را شناسایی کنند و شرح دهند که آن‌ها در چنین شرایطی چگونه رفتار می‌کردند.

روایت‌ها

این شکل از آموزش که در آن داستانی واقعی راه سره را از ناسره نشان می‌دهد و تجربه‌ای از زندگی را مقابل رو قرار می‌دهد، بسیار تأثیرگذار و جالب است. به همین سبب، یکی از راه‌های آموزش، بیان نکات مهم تربیتی، راهکارهای آموزشی و شیوه‌های مواجهه با چالش‌های زندگی کاری یا تربیتی در قالب داستان زندگی است. به این منظور، هر یک از معلمان به فراخور مقصود و هدفی که در نظر دارند، بخشی از زندگی حرفه‌ای خود را روایت می‌کنند. یک کارشناس درباره‌ی موضوع، مقدمه و مؤخره‌ای بیان می‌کند و این سخنان همراه روایت زندگی برای سایرین ارسال می‌شود. برای مثال، یک پرسش برای معلم ارسال می‌شود تا بر اساس زندگی خود به آن پاسخ دهند: «تصور کنید قرار است درسی از زندگی کاری خود به دیگران بدهید، این درس چیست و چگونه آن را در زندگی کاری خود تجربه کرده‌اید؟»

مربیگری (کوچینگ)

از جمله موضوعات مهم و پرکاربرد در فرایند یاددهی یادگیری، به ویژه زمانی که از یادگیری‌های ماندگار و مادام‌العمر صحبت می‌شود، مربیگری (کوچینگ) است. در این شیوه، هر فرد یا گروه یک مربی (کوچ) مستقل دارد که می‌تواند با دریافت سؤالات راهنما و نیز تشویق و ترغیب به تفکر و تحلیل بیشتر، مسیر توانمندسازی را طی کند. در آموزش معلمان و نیز والدین، اجرای آموزش مبتنی بر مربیگری (کوچینگ) جایگاه اثربخش و ارزشمندی دارد. چگونگی اجرای این کار در مدرسه ظرافت‌ها و شرح مفصلی دارد که در این مقاله نمی‌گنجد، اما به صورت کلی، در مدرسه هیبریدی بیش از مدرسه معمولی امکان پرداختن به این شیوه وجود دارد. در وهله اول، حضور کوچ یا مربی برای زمینه‌های مورد

مقاله مکمل

۱۲

رشد فناوری آموزشی

شماره ۳

آذر ماه ۱۴۰۱